

Nr 24

Utlåtande i anledning av väckta motioner om undvikande att skyldighet för utländska medborgare att erlägga folkpensionsavgift i vissa fall får retroaktiv verkan.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 61 i första kammaren av herr *Lundström* och fru *Gärde Widemar* samt nr 109 i andra kammaren av herr *Rimmerfors*.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att vid utsträckning till utländska medborgare av skyldighet att utgöra folkpensionsavgift all retroaktivt verkande avgiftsskyldighet undvikas».

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sitt yrkande får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 61.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från kungl. pensionsstyrelsen.

Gällande bestämmelser m. m.

Bestämmelser om *skyldighet att erlägga folkpensionsavgift* finns i 19 § lagen om folkpensionering. I princip är envar skyldig erlägga sådan avgift för år, under vilket till statlig inkomstskatt taxerad inkomst beräknas för honom, under förutsättning att han vid årets slut fyllt minst 18 och högst 66 år. Vidare fordras att vederbörande skall vara mantalsskriven här i riket för året näst före taxeringsåret samt att han vid tryckningen av stomme till inkomstlängd för taxeringsåret var svensk medborgare. Inkomstlängden för ett taxeringsår brukar tryckas i slutet av april eller början av maj året dessförinnan. Folkpensionsavgiftens storlek bestämmes av storleken av den vid taxeringen beräknade inkomsten. Det är således inkomsten för året före, som ligger till grund för skyldigheten att utge folkpensionsavgift.

Beträffande *betalningen av folkpensionsavgiften* stadgas i 1 § uppbördsförordningen, att sådan avgift i förordningen räknas såsom skatt. Detta innebär att avgiften inräknas i den preliminära skatten och således betalas året före det då avgiftsskyldighet föreligger. Detta förhållande har bl. a. föranlett

bestämmelsen i 25 § uppbördsförordningen, att vid debitering av preliminär B-skatt skall iakttagas att folkpensionsavgift icke påföres någon för inkomstår före det under vilket han fyller 17 år eller efter det under vilket han fyllt 65 år.

Sverige har under senare år med andra stater ingått ett flertal konventioner om social trygghet m. m., vilka inneburit att här i riket bosatta medborgare i ifrågavarande stater blivit jämställda med svenska medborgare i fråga om bl. a. rätten till folkpension. Samtidigt har också ålagts dessa främmande medborgare samma skyldighet att utge folkpensionsavgift som svenska medborgare. Sålunda har t. ex. en sådan konvention trätt i kraft mellan Sverige och Frankrike den 1 januari 1958. Enligt kungörelse den 24 januari 1958 (nr 24) angående tillämpning mellan Sverige och Frankrike av vissa europeiska avtal om social trygghet m. m. skall här i riket bosatt fransk medborgare fr. o. m. den 1 januari 1958 ha samma skyldighet att erlägga folkpensionsavgift som svensk medborgare. Detta innebär att ifrågavarande franska medborgare i samband med 1958 års debitering av slutlig skatt blir påförda folkpensionsavgift. Emellertid torde sådan avgift icke ha medräknats i deras under 1957 erlagda preliminära skatt, därest denna utgått som B-skatt eller som A-skatt, vari jämkning erhållits. Före den 24 januari 1958 saknades nämligen i gällande författningar bestämmelser om skyldighet för här i riket bosatta franska medborgare att utge folkpensionsavgift.

På liknande sätt har andra främmande medborgare ålagts betala folkpensionsavgift även om de vid erläggande av preliminär skatt i viss utsträckning icke kunnat känna till att de i samband med kommande taxering skulle debiteras sådan avgift. Sålunda ålades västtyska medborgare genom en kungörelse den 21 september 1956 (nr 488) att erlägga folkpensionsavgift fr. o. m. år 1957, och samma skyldighet föreskrevs fr. o. m. år 1958 för italienska medborgare genom en kungörelse den 27 juni 1957 (nr 458).

Pensionsstyrelsens yttrande

I sitt yttrande har pensionsstyrelsen anfört följande.

Det grundläggande stadgandet om skyldighet att erlägga folkpensionsavgift återfinnes i 19 § lagen om folkpensionering. Enligt detta lagrum, som avser svenska medborgare, beräknas pensionsavgiften för visst år med ledning av den för samma år till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten. Föresättningar för avgiftsskyldighet är bl. a. att den skattskyldige under taxeringsåret fyllt minst 18 och högst 66 år samt att han varit i riket mantalskriven för året före taxeringsåret, dvs. för det år då han uppburit den inkomst som ligger till grund för det följande årets taxering och avgiftspåföring.

Vid ikraftträdande mellan Sverige och andra stater av internationella överenskommelser om utgivande av sociala pensionsförmåner brukar, om stadgande härom ej finnes i överenskommelsen, i särskild kungörelse före-

skrivs att här i riket bosatta medborgare i dessa stater skall med avseende å skyldighet att erlägga pensionsavgift likställas med svenska medborgare. Under år 1957 föreskrevs sådan skyldighet för belgiska medborgare genom kungl. kungörelse den 26 april (nr 150), och för italienska medborgare stadgas avgiftsplikt i överenskommelse (konvention) rörande vars ikraftträdande utfärdats kungl. kungörelse den 27 juni 1957 (nr 458). Vidare har genom kungörelse den 24 januari 1958 (nr 24) avgiftsskyldighet ålagts i Sverige bosatta franska medborgare.

Enligt samtliga dessa tre senast utfärdade författningar har, som av det följande framgår, avgiftsskyldigheten blivit mer eller mindre retroaktivt i den mening motionärerna inlägger i detta uttryck.

I förhållande till Belgien och Italien trädde ifrågavarande överenskommelser i kraft den 1 maj resp. den 1 augusti 1957, och i båda de i samband härmed utfärdade kungörelserna föreskrevs att avgiftsplikt skulle inträda fr. o. m. den 1 januari 1958. I samband med innevarande års taxering kommer således här bosatta för år 1957 i riket mantalsskrivna belgiska och franska medborgare att i år påföras pensionsavgifter med hänsyn till 1957 års inkomster såväl före som efter överenskommelsernas ikraftträdande.

I förhållande till Frankrike trädde ifrågavarande överenskommelse i kraft den 1 januari 1958. Den i samband härmed utfärdade kungörelsen föreskriver avgiftsskyldighet för franska medborgare utan att någon avvikande tid för denna skyldighets inträde nämnes. På grund härav kommer även fransmän, som är bosatta här och som varit i riket mantalsskrivna för år 1957, att för år 1958 påföras pensionsavgifter med hänsyn till sina inkomster under 1957.

Den situation, som inträder när en internationell överenskommelse om ömsesidigt utgivande av sociala pensionsförmåner träder i kraft i fråga om här bosatta utländska medborgare, motsvaras i viss mån av situationen när en i Sverige bosatt svensk eller av redan gällande överenskommelse omfattad utländsk medborgare fyller 16 år. Då inträder nämligen för denne rätt till folkpension i form av invalidpension eller sjukbidrag, förutsatt att i folkpensioneringslagen och, såvitt angår utländsk medborgare, ifrågavarande internationella överenskommelse angivna förutsättningar härför föreligger. Genom stadgandet i 19 § folkpensioneringslagen att avgiftsskyldighet inträder först fr. o. m. det taxeringsår då vederbörande fyllt 18 år har i detta fall tillsetts att inkomst före fyllda 16 år inte kommer att läggas till grund för pensionsavgift. Syftemålet kommer klart till synes i vissa kompletterande bestämmelser i uppbördsförordningen. Där stadgas i 3 § 1 mom. jämfört med 2 § 2 mom. att preliminär skatt, omfattande bl. a. folkpensionsavgift, skall påföras skattskyldig i avräkning på slutlig skatt enligt taxeringen året därpå. Beträffande debitering av preliminär B-skatt erinras i 25 § om att i sådan skatt ingående preliminär pensionsavgift icke skall påföras någon för inkomstår före det, under vilket han fyller 17 år.

Nu angivna faktiska omständigheter torde i och för sig tala för att här ifrågavarande utlänningar borde påföras pensionsavgifter först fr. o. m. andra året efter det, varunder den internationella överenskommelsen träder i kraft. Emellertid kan skäl anföras till stöd för en motsatt uppfattning. Sålunda torde den svenska folkpensionsavgiften, vars erläggande saknar betydelse för pensionsrätten, närmast kunna karakteriseras som en specialskatt närbesläktad med den statliga inkomstskatten, vilken sistnämnda ju påföres utländska medborgare oberoende av om de omfattas av ifrågavarande internationella överenskommelser. Vidare torde, som framgår av det

föregående, utebliven debitering för taxeringsåret i nu ifrågavarande fall som regel komma att medföra återbetalning av preliminärt redan erlagd avgift vid en tidpunkt då den internationella överenskommelse, varom fråga är, varit i kraft omkring ett år eller ännu längre tid. Ytterligare må erinras om att vissa av motionärerna diskuterade åtgärder av skatte- eller uppbördsteknisk natur måhända kan visa sig ägnade att undanröja det nuvarande förfarandets konsekvenser i de fall där motionärerna anser en ändring mest angelägen.

Av det föregående framgår att skäl kan anföras både för och emot det nu tillämpade förfarandet samt att även enbart en uppmjukning av detsamma kan tänkas visa sig lämplig. Med hänsyn härtill synes frågan böra göras till föremål för ytterligare utredning.

Utskottet

Skyldigheten att erlægga folkpensionsavgift åligger i princip envar svensk medborgare för år, under vilket för honom beräknas till statlig inkomstskatt taxerad inkomst, under förutsättning att han vid årets slut fyllt minst 18 och högst 66 år. Ytterligare förutsättningar är att han skall vara mantals-skriven här i riket för året näst före taxeringsåret samt att han vid tryckningen av stomme till inkomstlängd för taxeringsåret, vilket brukar ske i slutet av april eller början av maj året före, var svensk medborgare. Till grund för beräkningen av folkpensionsavgift ligger den till statlig inkomstskatt för året taxerade inkomsten, alltså inkomsten från det föregående året. Beträffande betalningen av avgiften gäller enligt uppbördsförordningen att denna fullgöres samtidigt med betalningen av preliminär skatt för den inkomst, som ligger till grund för beräkningen av folkpensionsavgiften. Detta innebär att avgiften normalt betalas ett år före det år, då skyldighet att erlægga avgift föreligger. Sålunda betalas folkpensionsavgiften för år 1958 genom preliminärskattebetalningar under 1957 osv.

Sverige har under senare år med andra stater ingått avtal om social trygghet, vilka bl. a. inneburit att här i riket bosatta medborgare i ifrågavarande främmande stater blivit jämställda med svenska medborgare i fråga om rätt till folkpension. I samband därmed har de främmande medborgarna ålagts skyldighet att erlægga folkpensionsavgift. I flera fall har därvid skyldigheten förklarats skola inträda i nära anslutning till avtalets ikraftträdande. Som exempel härpå kan anföras, att genom avtal mellan Sverige och Frankrike här i riket bosatta franska medborgare fr. o. m. i år blivit likställda med svenska medborgare i fråga om rätt till folkpension samt att de genom kungörelse den 24 januari 1958 ålagts erlægga folkpensionsavgift för tiden fr. o. m. år 1958.

Ovannämnda kungörelse medför enligt utskottets mening vissa icke önskvärda konsekvenser. Sålunda må nämnas att en fransk medborgare, som varit mantalsskriven här i riket för år 1957 men flyttat ur riket nämnda år,

blir i samband med 1958 års taxering påförd folkpensionsavgift, om övriga förutsättningar härför föreligger. Debiteringen av folkpensionsavgift sker således i detta fall, trots att den franska medborgaren aldrig kunnat bli berättigad till folkpension. Vidare kan anföras att de franska medborgare, som under 1957 betalat preliminär B-skatt eller erhållit jämkning i sin preliminära A-skatt, i regel icke i förväg betalat folkpensionsavgift för 1958, eftersom skyldighet för dem att erlägga sådan avgift föreskrevs först genom kungörelsen den 24 januari 1958. Nu nämnda förhållanden är enligt utskottets mening ägnade att medföra gagnlöst arbete för berörda myndigheter och skapa irritation bland de avgiftsskyldiga.

Liknande oformligheter har uppkommit, då andra grupper av utländska medborgare ålagts skyldighet att erlägga folkpensionsavgift i samband med ikraftträdandet av avtal om social trygghet.

I föreliggande motioner hänvisas till ovan återgivna förhållanden. Det framhålles bl. a. att följderna blivit att avgiftsskyldigheten för ifrågakommande utländska medborgare i viss utsträckning fått en retroaktiv effekt. Motionärerna hemställer att då skyldigheten att erlägga folkpensionsavgift utsträcker till utländska medborgare, all retroaktivt verkande avgiftsskyldighet undviks.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att berörda oformligheter i görligaste mån bör undvikas i de fall, då det i framtiden kan komma i fråga att ålägga nya grupper av utländska medborgare att erlägga folkpensionsavgift.

Ovan framförda synpunkter anser utskottet böra genom skrivelse bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 61
och II: 109, måtte såsom sin mening giva Kungl. Maj:t till
känna vad utskottet ovan anför.

Stockholm den 15 april 1958

På andra lagutskottets vägnar:

EDVIN JACOBSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson, fru Carlqvist, fru Svenson, herrar Mannerskantz, Åkesson, Magnusson och Edström;

från andra kammaren: herr Jacobsson i Tobo, fru Ewerlöf, herrar Odhe, Carlsson i Bakeröd, Rimmerfors, Fredriksson*, fru Eriksson i Ängelholm och fru Svensson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.